

کرسی‌های زبان فارسی و روابط سیاسی پایدار ایران و ایتالیا

رحیم خستو^۱، نوید رسولی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۴/۲۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۱۰/۲۶

چکیده

براساس نظریه سازه‌انگاری در روابط بین‌الملل، زبان از مؤلفه‌های هویتی و بازتاب‌دهنده فرهنگ یک ملت بوده و در صورت تشابه یا فهم آن توسط ملل دیگر عامل مهمی در نزدیکی ملت‌هاست. با توجه به جایگاه زبان فارسی و فرهنگ ایران در ایتالیا، روابط سیاسی و مناسبات بین ایران و ایتالیا نیز قابل توجه است. بررسی نسبت بین کرسی‌های زبان فارسی و مناسبات سیاسی پایدار ایران و ایتالیا، نشان دهنده ارتباطی معناداری است. مقاله حاضر، سعی دارد تا اثر ظرفیت‌های موجود فرهنگی را بر مناسبات سیاسی مطالعه نماید. و با روش توصیفی و تحلیلی اطلاعات لازم را از طریق پرسش‌نامه و مصاحبه جمع‌آوری نماید و اهمیت مؤلفه‌ها و شاخص‌های تأثیرگذار، در شکل‌گیری روابط و مناسبات پایدار میان ایران و ایتالیا مورد بررسی قرار دهد. و نتیجه آن این گزاره است که: سیاستمداران ایران شناسان ایتالیایی که بواسطه زبان فارسی با فرهنگ ایران آشنا شده‌اند در روابط سیاسی دو کشور مؤثر بوده‌اند.

واژه‌های کلیدی: کرسی، زبان فارسی، ایران‌شناسان ایتالیایی، روابط پایدار، ایران و ایتالیا، سازه‌گرایی

---

۱. استادیار و عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج، ایران khastu.ra@gmail.com

۲. رایزن فرهنگی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، تهران، ایران naraculture@gmail.com

مقدمه

در عصر جهانی‌شدن، فرهنگ‌های مختلف می‌توانند در تعامل با یکدیگر به بهبود روابط صلح آمیز کمک کنند. یکی از منابع اصلی پدیدآورنده قدرت نرم، فرهنگ است. هنگامی که فرهنگ کشوری، ارزش‌های جهانی را ارائه می‌دهد امکان مفاهمه را فراهم نموده و نتایج مطلوب را افزایش می‌دهد. افزایش این احتمال به خاطر رابطه‌ای است که چنین فرهنگی بین جاذبه‌ها و وظایف ایجاد می‌کند (جوزف نای، ۱۳۸۷: ۵۴).

زبان علاوه بر تفاهم بین افراد، در روابط علمی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی میان کشورها نقش اساسی دارد.

زبان فارسی با آثار ارزشمند در ادبیات، علم و عرفان، فلسفه و کلام، تاریخ و هنر همیشه مورد توجه ملل دیگر بوده است. علی‌رغم فراز و نشیب‌ها در سه سده اخیر، باز هم این زبان غنی، شیرین و دل‌نشین در دورترین نقاط جهان، حضور و نفوذ دارد و گواه این مدعا ترجمه و تألیف هزاران کتاب و مقاله از سوی خارجیان درباره آثار جاودان ادب فارسی است (امیری، ۱۳۷۸، ۹).

زبان فارسی با فرهنگ و تمدن ایرانی و اسلامی پیوند دارد و بدون آگاهی از این زبان، امکان شناخت این تمدن بزرگ دشوار است.

زبان فارسی در ایتالیا از طریق کرسی‌های زبان فارسی در دانشگاه‌ها و مراکز آکادمیک آموزش داده می‌شود و موجب شناخت دانشجویان از زبان و فرهنگ ایران می‌گردد. فارغ‌التحصیلان کرسی‌های زبان فارسی از دانشگاه‌های ایتالیا که ایران‌شناس نیز محسوب می‌شوند. با علاقه به فرهنگ و تمدن ایران وقتی به پست‌های سیاسی دست می‌یابند به توسعه سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، دو کشور کمک می‌نمایند.

مبانی نظری

"سازه‌انگاری"، از نظریه‌های مهم روابط بین‌الملل به ساختارهای فرهنگی و هنجاری تاکید دارد، و انگاره هاو هنجارها هستند که به عناصر مادی قدرت مانند "تسلیمات، سرزمین و جمعیت" معنا می‌بخشند و در شکل‌گیری منافع نقش عمده ای دارند. سازه‌انگاران، نظام بین‌الملل را جامعه ای مرکب از کنشگران اجتماعی می‌دانند که در تعامل با یکدیگرند و تعامل آنها بر مبنای قواعد و هنجارهایی صورت می‌گیرد که به طور بین‌الذهانی شکل گرفته اند. (مشیرزاده، ابراهیمی، ۱۳۹۰: ۲۸۹)

مهم‌ترین خصیصه "سازه‌انگاری" در قلمرو هستی‌شناختی است. سازه‌انگاری، سیاست بین‌الملل را بر اساس هستی‌شناختی "تعاملی" می‌بیند و به عوامل فکری مانند فرهنگ، هنجارها و انگاره‌ها بها می‌دهد. (مستقیمی، ۱۳۸۵: ۶۳)

«الکساندر ونت» نظریه پرداز برجسته سازه‌انگاری با توجه به نقش عوامل فرهنگی، در کتاب «نظریه اجتماعی سیاست بین‌الملل» می‌نویسد میان انگاره‌های مشترک با فرهنگ رابطه ای وجود دارد و فرهنگ می‌تواند به همکاری قوام بخشد. از نظر ونت، ساختار باورهای مشترک نهایتاً پدیده ای زبانی است، به این معنا که زبان صرفاً واسطه اندیشه نیست بلکه تفکر را امکان پذیر می‌سازد. (ونت، ۱۳۹۲: ۲۵۵)

از آن جا که نظریه سازه‌انگاری بر فرهنگ، زبان و معانی برای ساخت واقعیت‌های اجتماعی تأکید دارد. زبان فارسی و فهم فرهنگ ایرانی می‌تواند به روابط دو کشور کمک نماید. و مناسبات مطلوب‌تری بین دو کشور ایران و ایتالیا رغم بزند. تعامل فرهنگی بین دو کشور سابقه دیرینه‌ای دارد و بسیاری از متون کلاسیک ایران و بلعکس در دو کشور ترجمه شده و خوانندگان بسیاری دارد. اما این تعامل کمتر موضوع پژوهش‌هایی با رویکرد سیاسی قرار گرفته است. معدود مواردی که می‌توان از آنها یاد کرد عبارتند: احمد مسجد جامعی در تحقیقی با عنوان موقعیت جهانی زبان فارسی به بررسی این موقعیت و

چگونگی تأثیر آن در جهان معاصر پرداخته است (مسجد جامعی: ۱۳۷۹). احمد تمیم داری در نشریه سخن و سمینار تعامل ادبی ایران و جهان به نفوذ زبان فارسی در گستره جهانی پرداخته است (تمیم داری: ۱۳۸۱). عبدالعلی شرقی در مقاله ای تحت عنوان نقش فرهنگ و تمدن ایران و لزوم انتقال آن از طریق زبان فارسی به جایگاه تمدنی ایران پرداخته و بر انتقال آن از طریق زبان تأکید می نماید (شرقی: ۱۳۷۵). طهمورث ساجدی در مقاله ای با عنوان ایران شناسی در جهان به بررسی تاریخچه ایران شناسی در ایتالیا پرداخته است (ساجدی: ۱۳۸۸). اکبرقولی، در مقاله ای تحت عنوان "بررسی زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه‌های ایتالیا" در نشریه روابط فرهنگی به روند و چگونگی شکل گیری کرسی های زبان فارسی در کشور ایتالیا پرداخته است (قولی: ۱۳۹۱)

تاریخچه

سابقه زبان فارسی در ایتالیا به نیمه دوم قرن پانزدهم میلادی باز می گردد، اما ایران شناسی به شکلی آکادمیک، از قرن نوزدهم آغاز شد:

"جووان باتیستا رایموندی" (۱۶۱۴-۱۵۳۶) بزرگ‌ترین شرق شناس ایتالیایی عصر خود، زبان فارسی را زیباترین زبان جهان می دانست و معتقد بود که این زبان برای بیان مفاهیم در قالب شعر از شکوهمنداست. او در بخشی از متن خود که به سال ۱۵۸۰ میلادی انتشار یافته، نوشته است: «آنان که طبعی لطیف در شناخت زبان ها دارند، به داوری نشسته اند که زبان فارسی را بایست زیباترین، فاخرترین و شیرین ترین زبان موجود در جهان دانست. زیرا به زبان پارسی، کتاب هایی از هر فن و دانش به ویژه چندان کتب شعر نگاشته اند که انگار خداوند عمداً آن را به آدمی اعطا فرموده است تا او را به ابراز معانی به شعر وادارد. بنابراین، هر کس باید نخست زبان فارسی را به طور کامل بیاموزد.» (پیه مونته، ۱۳۷۰: ۲-۴۸۱).

کرسی‌های زبان فارسی و روابط سیاسی پایدار ایران و ایتالیا/ ۶۹

آغازگر ایران‌شناسی به شیوه نوین در ایتالیا "گراردو نیولی" بود و توسط "بیانکا اسکارچا آمورتی"، "والریا پیانچتینی"، "کارلو چرتی" و... ادامه یافت. در عرصه آکادمیک ایتالیادر پایان سده نوزدهم، ایران‌شناسی بخشی از رشته‌های خاورشناسی درآمد. و به صورت رشته‌های تحصیلی مستقل در کلیه مقاطع شکل گرفت. از نتایج فعالیت‌های مراکز یاد شده می‌توان به حضور و فعالیت قریب به ۲۰۰ ایران شناس در ایتالیا اشاره کرد.

کرسی‌های زبان فارسی در دانشگاه‌های ایتالیا

در حال حاضر پنج کرسی زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه‌های این کشور فعال است و تعداد ۱۸۵ دانشجو در آنها به تحصیل مشغولند. :

دانشگاه "ناپل"^۳

بنیاد خاورشناسی دانشگاه ناپل در سال ۱۲۲۴ میلادی تأسیس گردید. این مؤسسه یکی از مهم ترین مراکز مطالعات زبان، تاریخ و تمدن ایران را در خود جای داده است. (امیری، ۱۳۷۶: ۲۵۱).

مطالعه و فراگیری زبان و ادب فارسی که از سال ۱۸۷۸ میلادی آغاز شد در سال ۱۹۵۷ میلادی به صورت کرسی استادی مستقلی درآمد که ریاست آن با پروفیسور "آلساندرو بائوزانی" (۱۹۸۸-۱۹۲۱ م.) بود. (قولی، ۱۳۸۱: ۲۶). در دانشکده ادبیات مؤسسه شرق شناسی ناپل، آموزش زبان و ادبیات فارسی و ایران شناسی در هر سه پایه کارشناسی، ارشد و دکترا پابرجاست (گزارش رایزنی فرهنگی).

---

1. Valeria Piacentini
2. Carlo Cereti
3. Napoli

هم اکنون تعداد ۴۰ دانشجو در این کرسی مشغول تحصیل می باشند که از این تعداد ۵ نفر در مقطع دکترا به ادامه تحصیل مشغولند.

دانشگاه "لا ساپینزا" رم

کرسی استادی زبان فارسی دانشکده ادبیات و فلسفه دانشگاه رم در سال ۱۹۷۵ تأسیس شده است (امیری، ۱۳۷۶: ۲۴۴).

از کسانی که برای نخستین بار در رم به ادبیات فارسی توجه کرد و به جمع‌آوری و انتشار نسخ خطی پرداخت باید از جووان باتیستا رایموندی، مدیر "چاپخانه شرقی" نام برد. دانشکده جدیدالتأسیس مطالعات شرق شناسی به ریاست پروفیسور "فدریکو مازینی"^۲ مسئولیت آموزش زبان های شرقی از جمله: عربی و فارسی را به عهده دارد. (سایت رایزنی فرهنگی ج.ا.ایران در ایتالیا) کرسی زبان و ادبیات فارسی نیز با بیش از ۴۰ سال سابقه و با سرپرستی پروفیسور "آنجلو میکله پیه مونتره"^۳ به آموزش زبان و ادبیات فارسی می پردازد. این کرسی از سال ۲۰۰۷ به دو بخش مجزا تقسیم شد: ۱- بخش "ادبیات فارسی" استاد پیه مونتره و ۲- بخش "زبان و ترجمه" به سرپرستی استاد "پائولا اورساتی"^۴. پیه مونتره، یابنده نسخه فلورانس شاهنامه است. با بازنشستگی پیه مونتره، سرپرستی کرسی زبان فارسی را خانم اورساتی عهده دار گردید. از دیگر استادان این رشته می‌توان به "مائورو ماجی"، "ماریو کازاری"^۵ و "کارلو چرتی" اشاره کرد (بصیری، ۱۳۹۱: ۳۳-۱۹) زبان فارسی در این دانشگاه در هر سه پایه کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری آموخته می‌شود و هم اکنون تعداد ۶۰ نفر دانشجو دارد.

---

1. La Sapienza

2. Federico Masini

3. Angelo Michele Piemontese

4. Paola Orsatti

5. Mario Casari

دانشگاه "کافوسکاری" ونیز

کرسی زبان و ادبیات فارسی برای اولین بار در سال ۱۹۶۷ در دانشکده زبان و ادبیات خارجی دانشگاه کافوسکاری ونیز تأسیس گردید که پروفیسور "جان روبرتو اسکارچا" ریاست آن را به عهده گرفت (پیه مونتزه، ۱۳۷۰: ۴۹۴) پروفیسور اسکارچا که اکنون بازنشسته است، پس از سرپرستی کرسی زبان و ادبیات فارسی، جایگاه استادی تاریخ دین های ایران و آسیای میانه در دانشگاه ونیز را عهده دار شد. اسکارچا پژوهشگر تاریخ شیعه در ایران است و در زمینه های گوناگون فرهنگ پیش و پس از اسلام قلم زده است، و بیش از ۲۸۰ اثر از او در قالب کتاب، مقاله، تک نگاری، حاشیه به چاپ رسیده است.

از سال ۱۹۸۷ تاکنون پروفیسور "ریکاردو زیپولی" عهده‌دار کرسی زبان‌شناسی ایرانی و زبان و ادبیات فارسی دپارتمان مطالعات اروپا و آسیاست. او به هنر عکاسی نیز علاقه‌مند است و چند نمایشگاه عکس در ایران و ایتالیا برگزار کرده است و نمونه کارهای او را در پایگاه اینترنتی اش نیز می‌توان یافت (برگرفته از سایت ریکاردو زیپولی).

دانیلا مینگینی از دیگر اساتید زبان فارسی این دانشگاه در سال ۱۹۸۶ در دانشگاه تهران تحصیل و بعد از آن در بنیاد فرهنگی ایتالیا و سپس دانشگاه تهران به تدریس ایتالیایی پرداخته است. هم اکنون تعداد ۴۰ دانشجو در این کرسی مشغول تحصیل هستند که از این تعداد ۵ نفر در مقطع دکترا، تحصیل می‌کنند.

دانشگاه "بولونیا"^۳

زبان و ادبیات فارسی از سال ۱۹۷۵ در دانشگاه بولونیا تدریس می‌شود. "جوانی درمه"^۴

-
1. Ca' Foscari
  2. riccardo zipoli
  3. Bologna
  4. Giovanni D'Erme

اولین استادی بود که به مدت سه سال از ۱۹۷۵ تا ۱۹۷۸ سمت استادی زبان و ادبیات فارسی را در این دانشگاه به عهده گرفت. سپس از سال ۱۹۷۸ تاکنون "مائوریتزیو پیستوزو" در این کرسی مشغول تدریس است. (مردانی، ۱۳۸۲: ۱۳۱). دانشگاه بولونیا با دانشگاه اصفهان در سال ۲۰۰۷ تفاهم نامه همکاری به امضاء رساندند که پیستوزو در آن نقش بسزایی داشته است. در راستای تفاهم‌نامه میان دو دانشگاه، فرصت سفر و پژوهش دانشجویان در ایران به‌ویژه برای نگارش پایان نامه فراهم شده است. پیستوزو از دانشکده زبان و ادبیات خارجی دانشگاه ونیز در رشته زبان و ادبیات فارسی در سال ۱۹۷۴ فارغ‌التحصیل شده است. از پژوهشگران دیگر دانشگاه بولونیا پروفیسور "کارلوساگونه" است. دانش‌آموخته دانشگاه ونیز و پایان نامه او پیرامون فریدالدین عطار نیشابوری است. دانشگاه بولونیا پایگاه دیگری هم در شهر "راونا" دارد که پژوهش‌های ایرانی هنوز در آن آموزش داده می‌شود. (بصیری، ۱۳۹۱: ۵۴). هم اکنون تعداد ۳۵ نفر دانشجوی در آن مشغول تحصیلند. به اهتمام رایزنی فرهنگی در سال ۱۳۸۹ و براساس درخواست کتبی پروفیسور "پاسی" هماهنگ کننده برنامه‌های آموزشی زبان‌های شرقی دانشگاه بولونیا، زمینه انعقاد سند ایجاد کرسی ادبیات معاصر فارسی در آن فراهم گردید و مقرر شد از بهمن ۱۳۹۰ ادبیات معاصر فارسی به عنوان یک درس مستقل ارائه گردد. تأمین کننده منابع درس ادبیات معاصر، رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران است.

دانشگاه "توشا" (ویتربو)^۴

مطالعات ایران در دانشگاه توشا از سال ۲۰۰۲ به همت رایزنی فرهنگی و با مدیریت

---

1. Maurizio Silvio Pistoso

2. Carlo Saccone

3. Passi

4. Tuscia(Viterbo)

کرسی‌های زبان فارسی و روابط سیاسی پایدار ایران و ایتالیا/۷۳

"مارکو مانچینی"^۱ بازگشایی شد. در حال حاضر خانم "ایلا فیلیپونه" مسئولیت کرسی زبان فارسی را برعهده و ۱۰ دانشجو دارد.

خانم فیلیپونه در سال ۱۹۹۰ پایان نامه دکترای خود را پیرامون زبان بلوچی در رشته پژوهش های ایرانی، به پایان رسانده است. از دیگر استادان، خانم "بیانکا ماریا فیلیپینی"^۲ می باشد که دانش آموخته دانشگاه ناپل است و پایان نامه دکترای او پیرامون پیوند "ادبیات و سینما در ایران" است (بصیری، ۱۳۹۱: ۳۸).

دانشگاه های "تورینو"^۳، "پالمو"^۴ و "کالیاری"^۵

رایزنی فرهنگی ج.ا.ایران بر اساس یادداشت تفاهم های بین مراکز دانشگاهی و فرهنگی دو کشور به تشکیل دوره های زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه های پالمو، تورینو و کالیاری اهتمام ورزیده است.

دانشگاه تورینو نیز زبان و ادبیات فارسی را دایر نمود و به طور رسمی از دانشجویان برای گذراندن واحدهای زبان فارسی ثبت نام به عمل آورد. دوره یادشده که به مدت یک ساله است (گزارش رایزنی فرهنگی). همچنین، دوره آموزش زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه کالیاری در پی یادداشت تفاهم میان آن دانشگاه و مرکز تبادلات دانشگاهی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و برای نخستین بار در شهر کالیاری مرکز استان ساردنیا در سال ۲۰۱۳ تشکیل و ادامه دارد.

-
1. Marco Mancini
  2. Bianca Maria Filippini
  3. Torino
  4. Palermo
  5. Cagliari

سیاستمداران ایران شناس ایتالیایی

- "آنجلو میکله پیه مونتره" از استادان برجسته زبان و ادبیات فارسی جهان و کاشف کهن ترین شاهنامه فردوسی در فلورانس است. پروفیسور پیه مونتره از سال ۱۹۸۸ تا ۱۹۹۹ به مدت ۱۲ سال رایزن فرهنگی سفارت ایتالیا در ایران بوده است. او در سال ۱۳۹۰ موفق به دریافت نشان برگزیده بیستمین دوره جایزه بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار یزدی، گردید. همچنین در مراسم پایانی بیست و سومین دوره جایزه جهانی کتاب سال در بهمن ماه ۱۳۹۴ با حضور آقایان حسن روحانی رئیس جمهور و علی جنتی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی از پروفیسور پیه مونتره به خاطر تألیف کتاب "یادگارهای شهر رم از ایران" تجلیل شد. "فلیچیتا فرارو"، از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۸ به عنوان رایزن فرهنگی در سفارت ایتالیا در ایران اشتغال داشته است. فرارو در سال ۲۰۰۹، مؤسسه انتشاراتی "سی و سه پل" (*ponte33*) را تأسیس کرده است. که نشان از علاقه وی به فرهنگ ایران است. "کارلو جووانی چرتی"، رایزن فرهنگی ایتالیا در ایران از سال ۲۰۰۹، از پرکارترین ایران شناسان امروز اروپاست و بیش از ۳۰ مقاله و ۲۰ کتاب از او در حوزه ایران و زبان فارسی چاپ شده است. مهم ترین مسئولیت چرتی ریاست مؤسسه ایران شناسی اروپا تا ۲۰۱۱ بود. وی در کنار شغل سیاسی خود، به عنوان نماینده ایران شناسان ایتالیا در ایران نیز فعالیت می کند. گزارش رایزنی فرهنگی سفارت ج.ا.ایران در ایتالیا) خانم "فدریکا موگرینی" سیاستمدار ایتالیایی و نماینده عالی اتحادیه اروپا در سیاست خارجی و امور امنیتی و وزیر امور خارجه سابق ایتالیا است. موگرینی به عنوان کارشناس اسلام سیاسی، تحصیلات خود را در مقطع دکتری در رشته علوم سیاسی و در دانشگاه ساینیتزا رم گذرانده و پایان نامه او "رابطه سیاست و دیانت در اسلام" است. "روبرتو توسکانو" از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۸ سفیر ایتالیا در

کرسی‌های زبان فارسی و روابط سیاسی پایدار ایران و ایتالیا/ ۷۵

ایران بود. امور فرهنگی برای او مهم بود. وظیفه خدمت خود در ایران در خصوص امور فرهنگی و توسعه روابط دو کشور بسیار فعال بود.

"رومانو پرودی"^۱ سیاستمدار برجسته ایتالیایی و نخست وزیر اسبق ایتالیا و بنیانگذار حزب زیتون از سیاستمداران هوادار ایران می باشد. پرودی در جایگاه نخست وزیر ایتالیا مخالفت کشورش با هرگونه استفاده از زور علیه ایران به بهانه ادامه برنامه هسته‌ای کشورمان را اعلام کرده بود.^۲ ماسیمو دالما^۲ روزنامه نگار و سیاستمدار ایتالیایی، که از سال ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۰ نخست وزیر ایتالیا بود و بعدها معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه شد در حال حاضر ریاست بنیاد فرهنگی سیاسی موسوم به "ایتالیایی های اروپایی" را به عهده دارد. دالما به دلیل تفکر سیاسی خود همواره از سیاست های ضد آمریکایی و استکباری ایران حمایت کرده است. (سایت بیوگرافی ماسیمو دالما) لاپو پیستلی^۳ تا سال ۲۰۱۵ معاون وزیر خارجه و مشاور وزیر خارجه در امور ایران بود وی سپس به سمت معاون *Eni* شرکت نفت ایتالیا منصوب شد. (سایت لاپو پیستلی). پیستلی در خصوص همکاری با ایران، فردی فعال و سیاستمداری همسو با ایران بود و به عنوان معاون وزیر خارجه ایتالیا بر گشایش و توسعه روابط با ایران عقیده داشت. "ماسیمو برای" روشنفکر و سیاستمدار ایتالیایی، اولین وزیر فرهنگ ایتالیا بود که بعد از انقلاب و در دولت روحانی به تهران سفر کرد. برای از سال ۱۹۹۱ وارد دایره المعارف بزرگ ایتالیا "ترکانی" شد. او شخصیتی کاملاً فرهنگی، آشنا به فرهنگ ایران و بسیار علاقه مند به ایران است و با داشتن مادری ترک تبار خود را به گونه ای، شرقی به حساب می آورد. وی در مصاحبه با خبرنگار ایرنا در ایتالیا گفته است: "دوست دارم شهروند ایرانی شوم زیرا در ایران احساس

---

1. Romano Prodi
2. Massimo D'Alema
3. Lapo Pistelli
4. Massimo Bray

بسیار خوبی دارم." در مصاحبه با مطبوعات و رسانه ها، جمهوری اسلامی را یک دموکراسی بالغ دانسته و گفته است: «تمدنی که من در ایران شاهد آن هستم، تمدنی بر اساس خشونت نیست بلکه به دنبال صلح، آرامش و ارزش هاست.» (خبرگزاری ایرنا، ۲۷ مهر ۱۳۹۳) "لوکا جانسانتی" سفیر ایتالیا در ج.ا.ایران در سال ۲۰۱۳ و مدیرکل سیاسی و امنیتی وزارت خارجه ایتالیا در سال ۲۰۱۴، بوده است. پایان نامه کارشناسی ارشد وی درباره "تاریخ معاصر ایران" است. "بپه گریلو" کمدین و سیاستمدار ایتالیایی در سال ۱۹۹۶ با "پروین تاجیک" ازدواج کرد. گریلو از سال ۲۰۰۹ وارد فعالیت های سیاسی شد و حزب "جنبش ۵ ستاره" را در همان سال تأسیس کرد.

گریلو اولین رئیس حزبی است که نماینده مجلس نیست ولی حزبش کرسی های زیادی را در مجلس عهده دار می باشد. (وبسایت بپه گریلو). "مارکو مانچینی" استاد زبان شناسی و واژه شناس تطبیقی زبان های ایرانی دانشکده حفظ آثار فرهنگی دانشگاه توشا ویترو می باشد. پروفیسور مانچینی معاون آموزشی وزارت علوم ایتالیا، رئیس دانشگاه ویترو و همزمان ریاست مجمع عالی رؤسای دانشگاه های ایتالیا و نیز رئیس انجمن بین‌المللی مطالعات مدیترانه و شرق (ISMEO) را هم به عهده دارد. خانم "آنا ونتزان" ایران شناس و اسلام شناس و استاد دانشگاه میلان، در رشته فرهنگ و زبان های شرقی در دانشگاه کافوسکاری آن شهر تحصیل کرد سپس در سال ۱۹۹۰ موفق به اخذ مدرک دکترای در رشته زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه نیویورک گردید. وی از بنیانگذاران مجله "شرق و آفریقا" می باشد. ونتزان با مجلات و برنامه های رادیویی به عنوان کارشناس ایران و اسلام همکاری می نماید و با نگارش مقالاتی همواره در خصوص انعکاس واقعیات

کرسی‌های زبان فارسی و روابط سیاسی پایدار ایران و ایتالیا/ ۷۷

ایران تلاش کرده است (وبسایت آنا ونزان).

آشنایی با زبان فارسی و مناسبات سیاسی براساس مدل پیمایشی الف) آمار توصیفی مربوط به مخاطبین کرسی‌های زبان فارسی و ایران شناسان ایتالیایی:

جدول ۱: مجموع آمار توصیفی مربوط به بخش دموگرافیک

		جنس	سن	تأهل	تحصیلات
	تعداد	84	84	84	84
	بدون جواب	0	0	0	0
	میانگین	1.37	1.63	1.33	1.92
	مد	1	1	1	2
	انحراف معیار	.485	.773	.474	.564
	واریانس	.236	.597	.225	.318

میانگین نمونه مورد پژوهش در مورد جنس نمونه مورد نظر دارای نمره ۱,۳۷ و سن

۱,۶۳ و متأهل و یا مجرد بودن دارای نمره ۱,۳۳ و میزان تحصیلات ۱,۹۳ است.

جدول ۲: توزیع فراوانی مربوط به جنسیت

		فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
گزینه	مرد	53	63.1	63.1	63.1
	زن	31	36.9	36.9	100.0
	مجموع	84	100.0	100.0	

از مجموع ۸۴ نفر نمونه مورد پژوهش ۵۳ نفر معادل ۶۳,۱ درصد مرد و ۳۱ نفر معادل ۳۶,۹ درصد زن هستند.

جدول ۳: توزیع فراوانی مربوط به سن

		فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
گزینه	۲۸-۳۳	3	3.6	3.6	3.6
	34-38	6	7.1	7.1	10,7
	39-43	32	38.1	38.1	48,9
	به بالا 44	43	51.2	51.2	100
	مجموع	84	100	100	

از مجموع ۸۴ نفر نمونه مورد پژوهش ۴۳ نفر معادل ۵۱,۲ درصد در گروه سنی ۴۴ به بالا، ۳۲ نفر در گروه سنی ۴۳-۳۹ سال، ۶ نفر معادل ۷,۱ درصد در گروه سنی ۳۸-۳۴ سال قرار دارند و ۳ نفر معادل ۳,۶ درصد در گروه سنی ۲۸-۳۳ سال قرار دارند.

جدول ۴: تعداد نمونه مورد تحقیق بر اساس تأهل

		فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
گزینه	متاهل	56	66.7	66.7	66.7
	مجرد	28	33.3	33.3	100.0
	مجموع	84	100.0	100.0	

از مجموع ۸۴ نفر نمونه مورد پژوهش ۵۶ نفر معادل ۶۶,۷ درصد متأهل و ۲۸ نفر معادل ۳۳,۳ درصد مجرد هستند.

کرسی‌های زبان فارسی و روابط سیاسی پایدار ایران و ایتالیا/ ۷۹

جدول ۵: تعداد نمونه مورد تحقیق بر اساس مدرک تحصیلی

		فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
گزینه	لیسانس	17	20.2	20.2	20.2
	فوق لیسانس	57	67.9	67.9	88.1
	دکتری	10	11.9	11.9	100.0
	مجموع	84	100.0	100.0	

از مجموع ۸۴ نفر نمونه مورد پژوهش ۱۷ نفر معادل ۲۰,۲ درصد دارای مدرک لیسانس، ۵۷ نفر معادل ۶۷,۹ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد و ۱۰ نفر معادل ۱۱,۹ درصد دارای مدرک دکتری هستند.

جدول ۶: تعداد نمونه مورد تحقیق بر اساس سمت

		فراوانی
گزینه	کاردار	1
	رایزن فرهنگی	1
	استاد دانشگاه و مخاطب کرسی زبان فارسی	34
	ایران شناس و باستان شناس	38
	مجموع	84

سمت پاسخ دهندگان به گویه‌ها به ترتیب ۱ نفر کاردار، ۱ نفر رایزن فرهنگی، ۳۴ نفر استاد دانشگاه و مخاطب کرسی زبان فارسی و ۳۸ نفر ایران شناس و باستان شناس هستند.

بخش دوم: آمار تحلیلی مربوط به مخاطبین کرسی های زبان فارسی و ایران شناسان ایتالیایی

(۱) آزمون مؤلفه «ایران شناسان ایتالیایی و شغل آنها» در میان مخاطبین کرسی های زبان فارسی و ایران شناسان ایتالیایی

جدول ۷: آزمون فرض ۱

One-Sample Statistics						
		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	
	فرض ۱	84	12.8690	2.36327	.25785	

One-Sample Test							
Test Value = 18							
				Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference		
	T	Df	Sig. (2-tailed)		Lower	Upper	
	فرض ۱	-19.899	83	.000	-5.13095	-5.6438	-4.6181

با توجه به اینکه مقدار (t) محاسبه شده (۱۹,۸۹۹-) با درجه آزادی (۸۳) و سطح معنی داری (۰,۰۰۰) از مقدار بحرانی جدول کوچکتر است فرض صفر رد می شود. بنابراین با اطمینان ۹۹ درصد می توان قضاوت کرد که وضعیت مؤلفه «ایران شناسان ایتالیایی و شغل آنها» در بین مخاطبین کرسی های زبان فارسی و ایران شناسان ایتالیایی در حد مطلوبی است.

کرسی‌های زبان فارسی و روابط سیاسی پایدار ایران و ایتالیا/ ۸۱

۲) آزمون مؤلفه «رایزنی‌های فرهنگی دو کشور» در میان مخاطبین کرسی‌های زبان فارسی و ایران شناسان ایتالیایی

جدول ۸: آزمون فرض ۲

One-Sample Statistics				
	<i>N</i>	<i>Mean</i>	<i>Std. Deviation</i>	<i>Std. Error Mean</i>
فرض ۲	84	8.7024	1.66306	.18146

One-Sample Test						
<i>Test Value = 12</i>						
			<i>Sig. (2-tailed)</i>	<i>Mean Difference</i>	<i>95% Confidence Interval of the Difference</i>	
	<i>T</i>	<i>Df</i>			<i>Lower</i>	<i>Upper</i>
فرض ۲	-18.173	83	.000	-3.29762	-3.6585	-2.9367

با توجه به اینکه مقدار (t) محاسبه شده (۱۸,۱۷۳-) با درجه آزادی (۸۳) و سطح معنی داری (۰,۰۰۰) از مقدار (t) بحرانی جدول کوچکتر است فرض صفر رد می شود. بنابراین این با اطمینان ۹۹ درصد می توان قضاوت کرد که وضعیت مؤلفه «رایزنی‌های فرهنگی دو کشور» در بین مخاطبین کرسی‌های زبان فارسی و ایران شناسان ایتالیایی در حد مطلوبی است.

۳) آزمون مؤلفه «ارتباط مراکز دانشگاهی ایران و ایتالیا درخصوص باستان‌شناسی» در میان مخاطبین کرسی‌های زبان فارسی و ایران‌شناسان ایتالیایی

جدول ۹: آزمون فرض ۳

One-Sample Statistics						
		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	
	فرض ۳	84	6.2381	1.39378	.15207	

One-Sample Test							
Test Value = 9							
			Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference		
	T	Df			Lower	Upper	
	فرض ۳	-18.162	83	.000	-2.76190	-3.0644	-2.4594

با توجه به اینکه مقدار (t) محاسبه شده (۱۸,۱۶۲-) با درجه آزادی (۸۳) و سطح معنی داری (۰,۰۰۰) از مقدار (t) بحرانی جدول کوچکتر است فرض صفر رد می‌شود. بنابراین با اطمینان ۹۹ درصد می‌توان قضاوت کرد که وضعیت مؤلفه «ارتباط مراکز دانشگاهی ایران و ایتالیا درخصوص باستان‌شناسی» در بین مخاطبین کرسی‌های زبان فارسی و ایران‌شناسان ایتالیایی در حد مطلوبی است.

کرسی‌های زبان فارسی و روابط سیاسی پایدار ایران و ایتالیا/۸۳

۴)آزمون مؤلفه «مشاهیر ایرانی» در میان مخاطبین کرسی های زبان فارسی و ایران شناسان ایتالیایی

جدول ۱۰: آزمون فرض ۴

One-Sample Statistics						
		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Error Mean
	فرض ۴	84	9.1190	2.16436		.23615

One-Sample Test						
						Test Value = 12
			Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
	t	Df			Lower	Upper
	-12.200	83	.000	-2.88095	-3.3506	-2.4113

با توجه به اینکه مقدار (t) محاسبه شده ($-12,200$) با درجه آزادی (83) و سطح معنی داری ($0,000$) از مقدار (t) بحرانی جدول کوچکتر است فرض صفر رد می شود. بنابراین با اطمینان 99 درصد می توان قضاوت کرد که وضعیت مؤلفه «مشاهیر ایرانی» در بین مخاطبین کرسی های زبان فارسی و ایران شناسان ایتالیایی در حد مطلوبی است.

۵) آزمون مؤلفه «سایت‌های باستانی ایران در تفکر و اندیشه باستان شناسان ایتالیایی»

جدول ۱۱: آزمون فرض ۵

One-Sample Statistics						
	<i>N</i>	<i>Mean</i>	<i>Std. Deviation</i>	<i>Std. Error Mean</i>		
فرض ۵	84	10.5595	2.02009	.22041		
One-Sample Test						
	<i>Test Value = 15</i>					
			<i>Sig. (2-tailed)</i>	<i>Mean Difference</i>	<i>95% Confidence Interval of the Difference</i>	
	<i>t</i>	<i>Df</i>			<i>Lower</i>	<i>Upper</i>
فرض ۵	-20.146	83	.000	-4.44048	-4.8789	-4.0021

با توجه به اینکه مقدار (t) محاسبه شده (۲۰,۱۴۶-) با درجه آزادی (۸۳) و سطح معنی داری (۰,۰۰۰) از مقدار بحرانی جدول کوچکتر است فرض صفر رد می شود. بنابراین با اطمینان ۹۹ درصد می توان قضاوت کرد که وضعیت مؤلفه «سایت های باستانی ایران در تفکر و اندیشه باستان شناسان ایتالیایی» در بین مخاطبین کرسی های زبان فارسی و ایران شناسان ایتالیایی در حد مطلوبی است.

کرسی‌های زبان فارسی و روابط سیاسی پایدار ایران و ایتالیا/ ۱۵

۶) آزمون مؤلفه « شناخت سیاستمداران و مقامات تأثیرگذار ایتالیایی با فرهنگ و تمدن ایران »

جدول ۱۲: آزمون فرض ۶

<i>One-Sample Statistics</i>				
	<i>N</i>	<i>Mean</i>	<i>Std. Deviation</i>	<i>Std. Error Mean</i>
فرض ۶	84	6.9881	1.55613	.16979

6

<i>One-Sample Test</i>						
<i>Test Value = 9</i>						
			<i>Sig. (2-tailed)</i>	<i>Mean Difference</i>	<i>95% Confidence Interval of the Difference</i>	
	<i>t</i>	<i>Df</i>			<i>Lower</i>	<i>Upper</i>
فرض ۶	-11.850	83	.000	-2.01190	-2.3496	-1.6742

با توجه به اینکه مقدار (t) محاسبه شده (۱۱٫۸۵۰-) با درجه آزادی (۸۳) و سطح معنی داری (۰٫۰۰۰) از مقدار (t) بحرانی جدول کوچکتر است فرض صفر رد می شود. بنابراین با اطمینان ۹۹ درصد می توان قضاوت کرد که وضعیت مؤلفه «شناخت سیاستمداران و مقامات تأثیرگذار ایتالیایی با فرهنگ و تمدن ایران» در بین مخاطبین کرسی های زبان فارسی و ایران شناسان ایتالیایی در حد مطلوبی است.

۷) آزمون مؤلفه «تعداد زبان آموزان فارسی»

جدول ۱۳: آزمون فرض ۷

One-Sample Statistics				
	<i>N</i>	<i>Mean</i>	<i>Std. Deviation</i>	<i>Std. Error Mean</i>
فرض ۷	84	6.7024	1.74784	.19070

۷

One-Sample Test						
	<i>Test Value = 9</i>					
					<i>95% Confidence Interval of the Difference</i>	
	<i>t</i>	<i>Df</i>	<i>Sig. (2-tailed)</i>	<i>Mean Difference</i>	<i>Lower</i>	<i>Upper</i>
فرض ۷	-12.048	83	.000	-2.29762	-2.6769	-1.9183

با توجه به اینکه مقدار (t) محاسبه شده (۱۲,۰۴۸-) با درجه آزادی (۸۳) و سطح معنی داری (۰,۰۰۰) از مقدار (t) بحرانی جدول کوچکتر است فرض صفر رد می شود. بنابراین با اطمینان ۹۹ درصد می توان قضاوت کرد که وضعیت مؤلفه «تعداد زبان آموزان فارسی» در بین مخاطبین کرسی های زبان فارسی و ایران شناسان ایتالیایی در حد مطلوبی است.

کرسی‌های زبان فارسی و روابط سیاسی پایدار ایران و ایتالیا/ ۸۷

۸) آزمون مؤلفه «در میان مخاطبین کرسی های زبان فارسی و ایران شناسان ایتالیایی»

جدول ۱۴: آزمون فرض ۸

One-Sample Statistics				
	<i>N</i>	<i>Mean</i>	<i>Std. Deviation</i>	<i>Std. Error Mean</i>
فرض ۸	84	8.3452	1.88523	.20569

8

One-Sample Test						
	<i>Test Value = 12</i>					
					<i>95% Confidence Interval of the Difference</i>	
	<i>t</i>	<i>Df</i>	<i>Sig. (2-tailed)</i>	<i>Mean Difference</i>	<i>Lower</i>	<i>Upper</i>
فرض ۸	-17.768	83	.000	-3.65476	-4.0639	-3.2456

با توجه به اینکه مقدار (t) محاسبه شده ($17,768 -$) با درجه آزادی (83) و سطح معنی‌داری ($0,000$) از مقدار (t) بحرانی جدول کوچکتر است فرض صفر رد می‌شود. بنابراین با اطمینان 99 درصد می‌توان قضاوت کرد که وضعیت مؤلفه «شناخت سیاستمداران و مقامات تأثیرگذار ایتالیایی با فرهنگ و تمدن ایران» در بین مخاطبین کرسی‌های زبان فارسی و ایران‌شناسان ایتالیایی در حد مطلوبی است.

۹) آزمون مؤلفه «مقام و جایگاه فرهنگ و تمدن ایران در دانشگاه های ایتالیا»

جدول ۱۵: آزمون فرض ۹

One-Sample Statistics						
		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Mean
	فرض ۹	84	6.7500	2.27546		.24827

One-Sample Test							
Test Value = 9							
			Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference		
	t	Df			Lower	Upper	
	فرض ۹	-9.063	83	.000	-2.25000	-2.7438	-1.7562

با توجه به اینکه مقدار (t) محاسبه شده ($-9,063$) با درجه آزادی (83) و سطح معنی داری ($0,000$) از مقدار (t) بحرانی جدول کوچکتر است فرض صفر رد می شود. بنابراین با اطمینان ۹۹ درصد می توان قضاوت کرد که وضعیت مؤلفه «مقام و جایگاه فرهنگ و تمدن ایران در دانشگاه های ایتالیا» در بین مخاطبین کرسی های زبان فارسی و ایران شناسان ایتالیایی در حد مطلوبی است.

کرسی‌های زبان فارسی و روابط سیاسی پایدار ایران و ایتالیا/ ۱۹

۱۰) آزمون مؤلفه «حضور زبان دانان و ایران شناسان ایتالیایی در رسانه های آن کشور»

جدول ۱۶: آزمون فرض ۱۰

One-Sample Statistics				
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
فرض ۱۰	84	8.2143	2.71129	.29583

10

One-Sample Test						
	Test Value = 12					
					95% Confidence Interval of the Difference	
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Lower	Upper
فرض ۱۰	-12.797	83	.000	-3.78571	-4.3741	-3.1973

با توجه به اینکه مقدار (t) محاسبه شده (۱۲,۷۹۷-) با درجه آزادی (۸۳) و سطح معنی داری (۰,۰۰۰) از مقدار (t) بحرانی جدول کوچکتر است فرض صفر رد می شود. بنابراین با اطمینان ۹۹ درصد می توان قضاوت کرد که وضعیت مؤلفه «حضور زبان دانان و ایران شناسان ایتالیایی در رسانه های آن کشور» در بین مخاطبین کرسی‌های زبان فارسی و ایران شناسان ایتالیایی در حد مطلوبی است.

آزمون فریدمن: تعیین سطح و رتبه مؤلفه‌های اصلی کرسی‌های زبان فارسی و ایران شناسان ایتالیایی:

جدول ۱۷: جدول میانگین رتبه میزان تأثیر مؤلفه‌های پژوهش در

شکل‌گیری روابط پایدار بین ایران و ایتالیا

رتبه	مؤلفه پژوهش	میانگین رتبه مؤلفه‌ها
۱	ایران شناسان ایتالیایی و شغل آنها	۳/۷۵
۲	رایزنی‌های فرهنگی دو کشور	۳/۲۵
۳	ارتباط مراکز دانشگاهی ایران و ایتالیا در خصوص باستان شناسی	۳/۰۳
۴	مشاهیر ایرانی	۲/۸۷
۵	سایت‌های باستانی ایران در تفکر و اندیشه باستان شناسان ایتالیایی	۲/۱۹
۶	شناخت سیاستمداران و مقامات تأثیرگذار ایتالیایی با فرهنگ و تمدن ایران	۱/۸۶
۷	تعداد زبان‌آموزان	۱/۴۷
۸	فرهنگ و تمدن ایران در تشویق دانشجویان به فراگیری زبان فارسی	۱/۴۴
۹	مقام و جایگاه فرهنگ و تمدن ایران در دانشگاه‌های ایتالیا	۱/۲۱
۱۰	حضور زبان دانان و ایران شناسان ایتالیایی در رسانه‌های آن کشور	۱/۰۴

بر اساس جدول بالا در میان مخاطبین کرسی‌های زبان فارسی و ایران شناسان ایتالیایی، مؤلفه‌های «ایران شناسان ایتالیایی و شغل آنها»، «رایزنی‌های فرهنگی دو کشور»، «ارتباط مراکز دانشگاهی ایران و ایتالیا در خصوص باستان شناسی» به ترتیب رتبه‌های اول تا سوم در شکل‌گیری روابط و مناسبات پایدار بین ایران و ایتالیا را به خود اختصاص داده‌اند و مؤلفه‌های «فرهنگ و تمدن ایران در تشویق دانشجویان به فراگیری زبان فارسی»، «مقام و جایگاه فرهنگ و تمدن ایران در دانشگاه‌های ایتالیا» و «حضور زبان دانان و ایران شناسان ایتالیایی در رسانه‌های آن کشور» به ترتیب از کمترین میزان تأثیر در شکل‌گیری این روابط و مناسبات بین ایران و ایتالیا بوده‌اند.

کرسی‌های زبان فارسی و روابط سیاسی پایدار ایران و ایتالیا/ ۹۱

همچنین، براساس آزمون فرضیات با توجه به نظریات مطرح شده؛ مشخص گردید که بین کرسی‌های زبان فارسی و ایران شناسان ایتالیایی در شکل‌گیری روابط و مناسبات پایدار رابطه وجود دارد. به عبارت دیگر، بین وضعیت هر یک از گویه‌ها در بین مخاطبان کرسی‌های زبان فارسی و ایران شناسان ایتالیایی با ذکر اولویت، رابطه مطلوب و معناداری وجود دارد.

سیاستمداران ایران شناس و روابط سیاسی ایران و ایتالیا:

هرچند پیش از انقلاب اسلامی پیوند عمیقی بین ایران و ایتالیا وجود داشت و بر اساس همین نزدیکی، بسیاری از دانشگاه‌ها مباحث ایران‌شناسی را مورد توجه قرار داده بودند. پس از انقلاب نیز، ایتالیا جزء اولین کشورهایی بود که همکاری خود را با ایران آغاز کرد. در زمینه سیاسی، روابط دو کشور تقریباً هیچ‌گاه دستخوش نوسانات شدید نبوده است. حتی در طول ۱۰ سال گذشته که ریسمان روابط تهران-رم به رغم اتخاذ مواضع خصمانه از سوی غرب در قبال برنامه هسته‌ای ایران، به شکل ملموسی نازک شد، اما قطع نشد. (گزارش رایزنی فرهنگی).

اوج روابط سیاسی و اقتصادی دو کشور به دهه ۱۳۷۰ و ۱۳۸۰ بازمی‌گردد. در این سال‌ها، طرح‌های بزرگ اقتصادی ایران همچون مجتمع پتروشیمی، پالایشگاه، مجتمع فولاد و... توسط شرکت‌های بزرگ ایتالیایی به اجرا درآمد. رفت و آمدهای سیاسی و پارلمانی در بالاترین سطح بین مقامات دو کشور انجام شد. روند همکاری‌های اقتصادی دو کشور طی سال‌های ۱۹۹۹ تا ۲۰۱۰، سیر صعودی به خود گرفت و حجم مبادلات تجاری بین آنها از حدود ۲ میلیارد یورو در سال ۱۹۹۹ به نزدیک به ۷ میلیارد یورو در پایان سال ۲۰۱۰ رسید. و ایتالیا به اولین شریک تجاری جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه اروپا تبدیل شد.

در سال ۱۳۸۹، مقامات ایتالیایی نظیر "رومانو پرودی" نخست وزیر سابق این کشور، به همراه هیأت‌هایی از نمایندگان مجلس نمایندگان و سنای ایتالیا و چند هیأت اقتصادی ایتالیایی به ایران سفر کرده‌اند. (ایتالیا، ۱۳۹۰: ۱۳۹). ایتالیا اولین کشوری بود که پس از توافق هسته‌ای ایران و غرب در ۲۶ دی ۱۳۹۴ از حسن روحانی رئیس‌جمهوری دعوت به عمل آورد تا به آن کشور سفر کند. سفر "ماتئو رنتزی" نخست وزیر ایتالیا به کشورمان در ۲۴ فروردین ۱۳۹۵ در رأس یک هیأت ۲۵۰ نفره سیاسی و اقتصادی و تأکید بر وجود نقاط مشترک بسیار بین دو کشور از جمله: "ایجاد صلح" نشان از علاقه ایتالیایی‌ها به توسعه روابط بین دو کشور دارد. وی گفت: «این کشور فرزند تمدن بزرگ فارس هاست و می‌تواند یک نقش تعیین‌کننده برای صلح در منطقه و برای مبارزه علیه تروریسم و افراط‌گرایی ایفا کند.» (خبرگزاری آنسا). ایتالیا با تحریم بیشتر ایران مخالف بوده و معتقد است که طرفین باید از طریق گفتگو مشکلات موجود را برطرف کنند. با پایان تحریم‌ها و تبادل هیأت‌های مختلف اقتصادی دو کشور، فصل جدیدی از همکاری‌های اقتصادی آغاز شد. میزان مبادلات بازرگانی ایران و ایتالیا از یک میلیارد و ۵۰۰ میلیون یورو پیش از برجام، به ۷ میلیارد یورو برسد (ایل‌تمپو).

شبهات‌ها و دیدگاه‌های فرهنگی، ریشه در تاریخ کهن این دو کشور دارد. میهمان‌نوازی، گشاده‌رویی، مهربانی و ارزش دادن به نهاد خانواده، رنگ پرچم و محتوای سرود ملی از جمله مشترکات فرهنگی ایران و ایتالیا است. از سوی دیگر، زبان فارسی و ایتالیایی از شاخه زبان‌های هند و ایرانی است و مشترکاتی بین آنها دیده می‌شود. (کاترینف، ۱۳۷۱: ۱)

"ماتئو رنتزی" نخست وزیر ایتالیا در سفر خود به ایران در فروردین ۹۵ با تأکید بر پشتوانه غنی مناسبات بین ایران و ایتالیا و انتشار پیام ثبات در منطقه توسط دو کشور گفت: "بهترین راه برای تحکیم دوستی‌ها این است که ارزش‌ها را به اشتراک بگذاریم چرا که بیش از هر چیز یک احساس مشترک بین دو تمدن بزرگ ایران و رم وجود دارد." (پایگاه

کرسی‌های زبان فارسی و روابط سیاسی پایدار ایران و ایتالیا/ ۹۳

اطلاع رسانی دولت). در سفر شهریور ۱۳۷۷ لامبرتودینی وزیر خارجه وقت ایتالیا به ایران قرارداد خواهرخواندگی بین اصفهان و فلورانس امضا شد. امضای قرارداد خواهرخواندگی بین شهرهای "ورونا" و همدان نیز در آبان ۱۳۹۴ و "گائتا" و بابلسر در اردیبهشت ۹۵ مواردی دیگر از این دست می باشد. (همشهری).

دیدار علی جنتی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی از ایتالیا (اسفند ۱۳۹۳) و ملاقات با "داریو فرانچسکینی" وزیر فعالیت های فرهنگی و گردشگری ایتالیا به امضای برنامه همکاری فرهنگی و آموزشی و آموزش عالی و تحقیقاتی منجر گردید.

سفر خانم جائینی وزیر آموزش و پرورش و دانشگاه های ایتالیا و امضای یادداشت تفاهم در شهریور ۱۳۹۴، سفر "داریو فرانچسکینی" وزیر میراث، فعالیت های فرهنگی و گردشگری ایتالیا به ایران نیز گویایی تعاملات فرهنگی است. نتایج این فعالیت ها تاکنون به امضای بیش از ۳۰ توافقنامه در عرصه های مختلف سیاسی، اقتصادی و فرهنگی بین ایران و ایتالیا منجر شده است.

"لاپو پیستلی" معاون سابق وزیر خارجه ایتالیا به عنوان یک ایران شناس، بر توسعه روابط با ایران عقیده داشت و در این راه تلاش بسیاری نمود به طوری که از وی به عنوان معمار در برقراری روابط مجدد بین ایران و ایتالیا نام برده می شود.

از دیگر سیاستمدارانی که برای توسعه روابط پایدار بین دو کشور ایران و ایتالیا کوشیده است می توان به "ماسیمو برای" شخصیتی کاملاً فرهنگی، آشنا به فرهنگ ایران و بسیار علاقه مند به ایران اشاره کرد. او با تأکید بر این که در پارلمان ایتالیا دوست بزرگ ایرانیان به حساب می آید در زمان وزارت خود یادداشت تفاهمی با طرف ایرانی امضا کرد که راهگشای همکاری های دوجانبه در زمینه باستان شناسی شد. همچنین تلاش های برای در زمان صدارت به امضای برنامه اجرایی همکاری در حوزه فرهنگ، آموزش و پرورش، آموزش عالی و تحقیقات بین وزرای دو کشور در اسفند ۱۳۹۳ منجر گردید.

"رومانو پرودی رییس کمیسیون اتحادیه اروپا در مهر ۱۳۸۲ پیامی برای کنفرانس بین‌المللی "مطالعات ایران شناسی" ارسال کرد در بخشی از این پیام آمده بود: "تا زمانی که تاریخ به یاد دارد پرشیا (پارس) فراموش نشدنی است این سرزمین همیشه مرکز و سرچشمه تمدن‌های قدرتمند و مهد فرهنگ‌های ناب بوده است." (گزارش رایزنی فرهنگی سفارت ج.ا.ایران در ایتالیا).

پرودی در جایگاه نخست‌وزیر ایتالیا مخالفت کشورش با هرگونه استفاده از زور علیه ایران به بهانه ادامه برنامه هسته‌ای کشورمان را اعلام کرده بود (پایگاه خبری آفتاب). وی در شهریور ۱۳۸۹ برای شرکت در سمینار "اروپا، بحران مالی و انتظارات آینده" به ایران سفر کرد. نخست‌وزیر پیشین ایتالیا درباره نقش ایتالیا در مسأله هسته‌ای ایران گفته است: "روابط ما با ایران ویژه بوده و ایران کشور بسیار مهمی به خاطر تاریخ، فرهنگ، جغرافیا و مردمش است. (وبسایت رومانو پرودی)

"مارکو مانچینی" معاون آموزش عالی و پژوهشی وزارتخانه آموزش، دانشگاه و تحقیقات ایتالیا در توسعه روابط علمی و دانشگاهی بین ایران و ایتالیا نقش بسزایی را ایفا کرده است. وی نسبت به افزایش کرسی‌های زبان فارسی در دیگر دانشگاه‌های ایتالیا ابراز علاقه کرده است. "لوکا جانسانتی" سفیر سابق ایتالیا در ایران پایان نامه کارشناسی ارشد خود را "تاریخ معاصر ایران" برگزید و در زمان سفارت خود در ایران تلاش نمود با تسهیل سفر وزرای امور خارجه دو کشور و افزایش تعداد و سطح هیأت‌ها میان دو کشور در مسیر توسعه مناسبات بین دو کشور گام بردارد. (سایت آوا دیپلماتیک، ۷ مرداد ۱۳۹۳). خانم "فلیچیتا فرارو" رایزن فرهنگی سابق ایتالیا و مؤسس انتشارات ۳۳ پل نام برد که تاکنون کتاب‌های زیادی در زمینه ادبیات کلاسیک و معاصر ایران، منتشر کرده است و در بیست و هشتمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران در سال جاری از وی تجلیل شد.

نتیجه‌گیری

این پژوهش سعی داشت با توجه به نظریه سازه‌انگاری به اهمیت تعاملات فرهنگی ایران و ایتالیا بپردازد و بر یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های آن یعنی نقش زبان فارسی تأکید کند و اشاره نماید که اگر آشنایی و نزدیکی ملت‌ها از عنصر فرهنگ آغاز گردد، امکان صدمه آن در تندباد حوادث سیاسی کمتر است. توجه به زبان و فرهنگ پارسی با سابقه‌ای دیرینه و تداوم آن تا سال‌های اخیر در دانشگاه‌هایی چون ناپل، رم، ونیز، بولونیا، تورینو، پالمو و کالیاری منجر به پرورش یا آشنایی نخبگان فرهنگی و سیاسی ایتالیا با فرهنگ ایرانی گردید. که این آشنایی تبعات مثبتی بر مناسبات سیاسی دو کشور داشت تا جایی که حوادثی چون انقلاب اسلامی، جنگ، مسأله هسته‌ای و تحریم‌ها منجر به گسست روابط نشده است. حضور افرادی چون آنجلومیکله پیه مونتزه، فلیچیتا فرارو، کارلو ی چرتی، فدریکا موگرینی، مارکو مانچینی، آنا و نتران، گریلو و همسر ایرانیش پروین، روبرتو توسکانو، رومانو پرودی و... نگاهی احترام‌آمیز را در مناسبات دو کشور رقم زده است. اتخاذ سیاست‌های متعادل تر ایتالیانسبت به شرکای اروپایی در قبال ایران، روابط اقتصادی قابل توجه، نقد سیاست‌های ۵+۱ نسبت به ایران، مخالفت با گزینه نظامی در مورد اختلافات هسته‌ای، برخی نتایج مثبت این آشنایی است. قطعاً شناخت و نگاه احترام‌آمیز خانم موگرینی به فرهنگ ایرانی و شیعه در تسهیل روند مذاکرات نمی‌توان نادیده گرفت. پیشگام شدن رهبران ایتالیا در تحقق برجام و سفر به ایران، بی‌ارتباط با تجربیات و آشنایی‌های گذشته نیست.

منابع

- امیری، کیومرث. (۱۳۷۶). زبان و ادب فارسی در جهان: ایتالیا، تهران: انتشارات دبیرخانه شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی.
- ایتالیا. (۱۳۹۰). دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه، تهران: مرکز چاپ و انتشارات.
- بیکر، واین. (۱۳۸۲). مدیریت و سرمایه اجتماعی، ترجمه دکتر سید مهدی الوانی و دکتر محمد رضا ربیعی مندجین، تهران، سازمان مدیریت صنعتی، چاپ اول.
- برگرفته از گزارش رایزنی فرهنگی سفارت ج.ا.ایران در ایتالیا، (۱۳۸۷)رزومه کارلو جووانی چرتی.
- بیه مونتزه، آنجلو میکله. (مرداد- آبان ۱۳۷۰). تاریخچه ایران شناسی در ایتالیا، آینده، سال هفدهم، شماره ۵ تا ۸.
- تمیم داری، احمد. (۱۳۸۲). نفوذ فارسی در جهان، سمینار تعامل ادبی ایران و جهان. تهران: سخن عشق.
- خاکی، غلامرضا. (۱۳۷۸). روش تحقیق با رویکرد پایان نامه نویسی، تهران: مرکز تحقیقات علمی کشور.
- دواس، دی، ای. (۱۳۸۱). پیمایش در تحقیقات اجتماعی، ترجمه هوشنگ نایی، تهران: نشر نی، چاپ دوم.
- شرقی، عبدالعلی. (۱۳۸۱). نقش فرهنگ و تمدن ایران و لزوم انتقال آن از طریق زبان فارسی. تهران: مجموعه سومین ره آورد.
- قولی، اکبر. (اردیبهشت ۱۳۹۱). بررسی های زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه های ایتالیا، روابط فرهنگی، سال دوم شماره هفتم.

کرسی‌های زبان فارسی و روابط سیاسی پایدار ایران و ایتالیا/ ۹۷

گزارش رایزنی فرهنگی سفارت ج.ا.ایران در ایتالیا. (۱۳۸۹). شیوه‌های رایج آموزش زبان فارسی.

گزارش رایزنی فرهنگی سفارت ج.ا.ایران در ایتالیا، گزارش سفر دکتر روحانی به ایتالیا، ۱۳۹۴/۱۱/۵.

گزارش رایزنی فرهنگی سفارت ج.ا.ایران در ایتالیا، (۱۳۹۴). دوره زبان فارسی در دانشگاه پالمو.

گزارش رایزنی فرهنگی سفارت ج.ا.ایران در ایتالیا. (۹۴/۱۱/۱۸). آغاز سی و هشتمین دوره آموزش زبان و ادبیات فارسی در محل رایزنی فرهنگی.

مسجد جامعی، احمد. (۱۳۸۲). موقعیت جهانی زبان فارسی، کتاب هفته، شماره ۱۴۴، چهارمین مجمع بین‌المللی استادان زبان و ادبیات فارسی، تهران: پگاه حوزه.

مشیرزاده، حمیرا و ابراهیمی، نبی‌الله. (۱۳۹۰). تحول مفاهیم در روابط بین‌الملل (چاپ دوم). تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.

منسوب بصیری، ایمان. (۱۳۹۱). زبان پارسی در ایتالیا، گزارش رایزنی فرهنگی سفارت ج.ا.ایران در ایتالیا.

نای، جوزف. (۱۳۸۷). قدرت نرم ابزارهای موفقیت در سیاست بین‌الملل، ترجمه روحانی، سید محسن و ذوالفقاری، مهدی. تهران: دانشگاه امام صادق (ع).

ونت، الکساندر. (۱۳۹۲). نظریه اجتماعی سیاست بین‌الملل (چاپ دوم)، ترجمه مشیرزاده، حمیرا. تهران: وزارت امور

سایت‌های اینترنتی و نشریات

خبرگزاری آنسا: ۱۳ آوریل ۲۰۱۶ (۲۵ فروردین ۱۳۹۵)

http://www.ansa.it/sito/notizie/politica/2016/04/12/renzi-a-teheran-rohani-italia-torni-primo-partner-commerciale-europeo-delliran_f7093146-2117-4ed5-a205-be3698efe657.html

پایگاه اطلاع رسانی دولت (۹۵/۱/۲۵).

<http://www.dolat.ir/NSite/FullStory/News/?Serv=0&Id=277975>

وبسایت فدریکا موگرینی

<http://www.federicamogherini.net/biografia>

وبسایت روبرتو توسکانو

<http://baldi.diplomacy.edu/toscano/toscanocur.htm>

وبسایت رومانو پرودی <http://www.romanoprodi.it/biografia>

روزنامه کوریره دل‌اسرا (۱۱ ژانویه ۲۰۱۶)، دالما: عربستان و اسرائیل، کشورهایی که بیش از آنکه متحد باشند دو مشکل بودند.

وبسایت بیه گریلو <http://www.beppegrillo.it/en>

خبرگزاری ایرنا. (۲۷ مهر ۱۳۹۳). نماینده پارلمان ایتالیا: جمهوری اسلامی ایران به دنبال صلح و آرامش است.

وبسایت آنا ونزان <http://www.annavanzan.com/contatti>

سایت آوا دیپلماتیک (۷ مرداد ۱۳۹۳)

<http://avadiplomatic.com/?p=2282>

سایت رایزنی فرهنگی سفارت ج.ا.ایران در ایتالیا

<http://rome.icro.ir/index.aspx?fkeyid=&siteid=208&pageid=11698&newsview=646452>

Il Tempo, Caleri, Filippo. L'Italia si vende all'Iran per 17 miliardi, 27 gennaio 2016.